

E. psychoanalytická

„V obraze, jaký skýtá umělec o přírodě, se nachází odraz jeho vlastní přirozenosti, kterou hledá a projikuje. Máme před sebou člověka a je na nás, abychom jej rozluštili...“.

HD = vnitřní svět autora.

E. existencialistická

Konkrétní existenci demonstruje v umění, zejm. v literatuře.

HD = esence lidského údělu.

Estetika postmodernistická

Eklekticismus, hravost, ironie, nostalgie.

**HD = otevřenost
různočtením.**

E. strukturalistická

Čtení textů/kultur: realita znaková – vše textové, znakové, významuplné, vše strukturováno.

**HD = struktura
statických/dynamických
vztahů mezi prvky.**

E. marxistická

Umění *slouží* vyšším společenským cílům.

HD = poznání nutnosti
odstranění společenské
nespravedlnosti.

Estetika modernistická

Autonomie umění, formalismus, originalita, novost.

HD = stupeň inovace ve vyjádření krásy (v daném žánru).

Společný znak všech norem/estetik

Věc. Existuje jiný přístup?

Slova

pojmy

E. ANALYTICKÁ

Baumgarten - logica inferior

1. zdrojem estetiky je smyslové poznání;
2. smyslové poznání není podřízeno deduktivní logice;
3. náplní estetiky je překlad obskurního smyslového vjemu do jasného komunikátu.

Jasného komunikátu.

Jádro analytické e.

Celkový přístup: ne věci, ale tvrzení o věcech: jazyk, pojmy.

Původně logická analýza, důraz na argumentaci, důkaz. Důsledek: specializace, úsilí o přesnost. Ne např. smysl života přímo, ale skrze jazyk.

Od

„Co je X?“ k

„Jaký je význam výrazu X?“, nebo „Jak používáme výraz X?“

.

Předchůdci Platón, stoici, Augustin, Hume ...

Of the Standard of Taste.

Teorie vkusu 18. st.

Jádro:

2 intuice:

1. Dichotomie soud/postoj. Soudy „referují k něčemu mimo sebe sama“ – pravda/nepravda. Estetika je ale věc postojů. Různé postoje k jednomu objektu jsou OK, protože nereferují ke skutečným vlastnostem věci, ale k souladu mezi objektem a vlohami mysli: „Hledat reálnou krásu nebo reálnou ohavnost je stejně neplodné snažení jako chtít připisovat reálnou sladkost či reálnou hořkost. Podle dispozice orgánů může být týž objekt jak sladký, tak hořký“.

Diskuse o vkusu neplodné .

2. „Kdyby někdo tvrdil, že Oligby a Milton nebo Bunyan a Addison představují génia stejné úrovně, byl by považován za neméně extravagantního, než kdyby tvrdil, že krtinec je vysoký jako Tenerife, nebo rybník rozlehlý jako oceán. Ačkoli bychom našli osoby, kteří by upřednostnili prvně uvedené autory, nikdo by takovému vkusu nevěnoval pozornost, a my bez váhání prohlásíme, že postoj takových údajných kritiků je nesmyslný a směšný.“

Analytická e.

Zkoumání pravidel řeči o umění a kráse:

1. filosofie umělecké kritiky (M. C. **Beardsley**): logika estetického soudu.
2. Metaestetika: estetika jako kritika estetického diskursu (**Wittgenstein**).

Monroe Beardsley (1915 – 1985)

Yale University (B.A. 1936, Ph.D. 1939). Učil mj. na Mt. Holyoke College a Yale University, většinu své kariéry však na Swarthmore College (22 let) a Temple University (16 let). Stěžejní 3 knihy a množství článků:

1. Aesthetics: Problems in the Philosophy of Criticism (1958; znovu vydáno s doslovem 1981), důležité, vlivné. První systematická, dobře argumentovaná, kritická filozofie umění analytické tradice. Dobré filozofické zpracování, historická jedinečnost, vliv na pozdější vývoj filozofie. Nejvýznamnější dílo analytické estetiky 20. století.

2. The Possibility of Criticism. Kratší, méně průkopnická. O literární kritice, 4 témata: soběstačnost literárního díla, povaha literární interpretace, hodnocení literatury a špatná poezie.

3. The Aesthetic Point of View. Sbírka 14 esejů o povaze estetiky a kritiky umění, postupně 6 nových, o estetickém zážitku, definici umění, hodnocení kvality, příčinách kritiky umění, intencích a interpretaci, a umění a kultu.

5. *Tvrzení o tvrzeních o tvrzeních o UD*

↕ *ph*

4. *Tvrzení o tvrzeních o UD (estetika)*

↕ *ph*

3. Tvrzení o UD (kritika)

↕ *ph*

2. UD o světě

↕ *ph (?)*

1. Svět.

1. Estetika = teorie krásy (v umění);
 2. Každý obor hledá *pravdu* ve své oblasti.
 3. Estetika hledá *pravdu* o kráse.
 4. *Pravda* je vlastnost tvrzení.
- ∴ Estetika zkoumá pravdivost tvrzení o kráse (umění).

Aesthetics, 1958

600 stran o literatuře, hudbě a malířství. Estetika jako metakritika. „Estetika by neměla žádný objekt výzkumu,“ říkal Bearsley, „pokud by nikdo nemluvil o uměleckých dílech.... Nemůžeme esteticky uvažovat dokud o díle neznáme žádné kritické výroky“. Estetika se týká „povahy a východisek kritiky, ... tak jako se sama kritika týká uměleckých děl“. Náhled na estetiku jako na sekundární, víceúrovňovou a v zásadě jazykozpytnou činnost.

Aesthetics

3 druhy kritických výroků: popisné, interpretující a hodnotící.

1. Popisné. Nenormativní: ‚V pravém horním rohu malby je malá červená skvrna‘ je deskriptivní tvrzení, ale stejně tak i ‚Haydnova 23. symfonie je plna dynamického napětí.‘ Filozofickým problémem je podle Beardsleyho u popisných výroků důležitost koncepce formy.

2. Interpretativní. Nenormativní, vyjadřují „smysl“ (reprezentace) UD: ‚Toto je obraz notáře Sojaca‘, ‚Toto je obraz jednorožce,‘ ‚Pasáž odkazuje na Brutovu zradu Cézara , ‚Zásada plynoucí z *Macbetha* je obzvlášť jednoduchá: Nezabiješ.‘

3. Hodnotící. Normativní, vyjadřují, hodnotu UD (dobré/špatné): ‚Mozartův *Turecký pochod* je excelentní krátký klavírní kus‘, *The Face on the Barroom Floor* je mizerná poezie.‘

Soud ‚*To je krásné*‘ – dle Kanta – osciluje mezi hodnotícím a popisným soudem, který může alespoň východisko pro hodnotící soud.

1959 Frank Sibley: povaha tzv.
estetických pojmů (E)

půvab, krása, vznešenost, atd.,

aplikace má vyžadovat vkus.

Frank Sibley: Estetické pojmy (EP)

E: *krásné, nádherné, půvabné, hezké,
půvabné, elegantní,, ;*

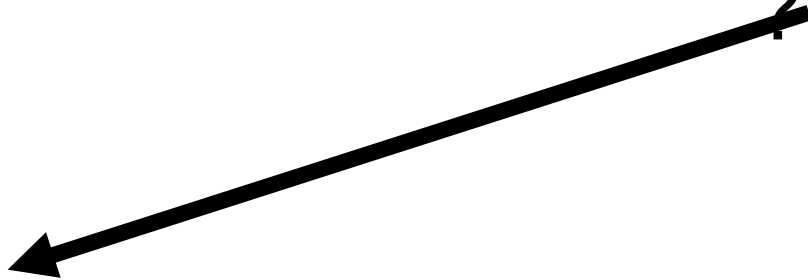
ME: *jednotné, vyvážené, komplexní, červené,
čistě barevné, černobílé, abstraktní, jako
živé, čtvercové, tečkované, dlouhé, slavné,
tonální, hlučné, křiklavé, tragické, otřepané,
originální, monotónní.*

Cíl? Logika estetického úsudku. Intuice:

*jednotné,
vyvážené,
komplexní,
čistě barevné,
tečkované*

krásné

???????

Bratr

∴ Sourozenec

Člověk

∴ Živočich

Auto

∴ Stroj

Báseň

∴ Artefakt

Zlatořezné

Elegantní

Jednotné

Komplexní

Intenzivní

Krásné

Krásné

Jednotné ∨ *Komplexní* ∨

∨ *Intenzivní*

Vyplývání negace

Nejednotné

Nekomplexní

Neintenzivní

~ Krásné

Vyvážené

Pastelové

Srozumitelné

Krásné

1. Použití EP vyžaduje „vkus, vnímavost a citlivost“, použití MEP „normální zrak, uši a inteligenci“.
2. Žádné ME rysy nemohou implikovat přítomnost E rysu (E neplyne z ME).
3. Neexistují žádné indukční argumenty, které by vedly od ME k E.
4. Z absence ME může plynout E.

6. E **závisí** na ME.
7. Soud, že díky tomu, že určitý objekt má nějakou množinu ME rysů, bude mít nějaký E rys, je vždy riskantní. Jediný způsob, jak se ujistit, že objekt má nějaký E rys, je smyslově ho prozkoumat („**perceptuální důkaz**“: „*Play ito once, Sam. For old time´s sake.*“).

Jinak řečeno:

- Existují lepší a horší díla.
- Kvalita děl vyjádřená E je závislá na ME .
- Vazba mezi ME a E nemůže být libovolná.
- E logicky nevyplývá z ME .
- Co platí mezi ME a E ?

Děkuji za pozornost

Estetika – morálka

- **Autonomismus** (= *estheticism*):
Etické vady v UD irelevantní.
- **Imoralismus**: Etické vady mohou UD zlepšit.
- **Eticismus**: Etické vady mohou UD zhoršit.

Berys Gaut: eticismus – etické vady relevantní, mohou UD zhoršit

1. Postoje UD předepsané závislé na tom, jaké reakce na zobrazené události dílo předepisuje.
 2. Nejsou-li reakce pochvalné proto, že jsou nemorální, máme důvod nereagovat způsobem, jaký předepisuje dílo.
 3. To, že máme důvod nereagovat způsobem, jaký předepisuje dílo, je selháním samotného díla.
 4. Předepsané reakce na UD mají estetickou relevanci.
- ∴ To, že máme důvod nereagovat dílem předepsaným způsobem, je estetickým defektem UD.

1. Hledisko UD amorální.
 2. Zobrazená amorálnost neumožňuje porozumění UD (tragédie = vyloučena soucitná odezva; satira = vyloučen humor).
 3. Porozumění každému UD nutnou podmínkou estetické hodnoty.
 4. Každé UD podřívající svůj vlastní žánr esteticky defektní.
 5. Estetická hodnota = předepsané morální reakce.
- ∴ UD je esteticky defektní.

- **Esencialismus vs. antiesencialismus**
- - **esencialismus**: individua mají některé nutné empirické vlastnosti
- - **antiesencialismus**: individua mají jen triviální neempirické vlastnosti -- jsou to "nahá" (naked) či "holá" (bare) individua, logické "skoby" (pegs)
 - Tichého "holá" individua
 - individuum neexemplifikuje žádnou netriviální vlastnost nutně, o každou empirickou vlastnost může totiž přijít
 - individuový esencialismus (předmět má nějaké nutné netriviální vlastnosti) podle Tichého směřuje individua a vlastnosti s rolemi
 - individuum je pouhá logická skoba na vlastnosti, je to holé individuum ("Etna jako taková je *holé* individuum. Je holé nikoli ve smyslu aktuálního postrádání vlastností, ale ve smyslu, že žádná netriviální vlastnost, kterou instanciuje není jeho *konstitutivní* součástí. ... Jedině triviální vlastnosti, jako jeho vlastní numerická identita, jsou rysy, které Etna nemůže postrádat." (Tichý 1988, *The Foundations of Frege's Logic*, s. 210))
 - vlastní jméno zde funguje přímým způsobem (direct route; Materna 1998) k identifikaci individua, je jeho nálepkou

- **Dělení vlastností ve vztahu k individuím**
- - **triviální** : mají je všechny předměty
- - **netriviální** : předmět je může nemít
- - **esenciální** : předmětu přísluší nevyhnutně, kdyby je předmět pozbyl, ztratil by svou identitu; **nutné**
- - **neesenciální** : předmětu nepřísluší nevyhnutně); **kontingentní**
- - **empirické** : rozsahy (tj. která individua je mají) jsou zjistitelné jen empiricky
- - **neempirické**: rozsahy jsou zjistitelné analyticky
- - nejen výlučně podle antiesencialistů "mít DNA" je kontingentní vlastnost
- - mít DNAPM je jistě kontingentní (empiricky nahodilá) záležitost
- - je myslitelné, že v jiném možném světě je Pavel Materna jezevčíkem a má tedy jinou (psí) DNA
- - je taky možné, že PM je diamantem a žádnou DNA určitě nemá - je takto ještě Materna Maternou? Nepochybně: Pavel Materna = Pavel Materna (instanciace axiomu identity a další hrstka triviálních vlastností, které jsou v zásadě neempirické)
- - esencialismus (běžný u lidí a mnoha filosofů) tvrdí, že bez DNAPM se Materna obejít nemůže
- - antiesencialismus (např. Tichý, ale i já) tvrdí, že o kontingentní (nahodilou, empirickou) vlastnost lze (vlivem událostí) přijít
- - nebo jinak: věta "PM je jezevčík" není sice v aktuálním, ale v nějakém možném světě
- - ač je to pro common sense nezvyklé, logicky (ba i empiricky) to možné je. PM je takto jen subjektem predikace
- **Tichý, Pavel (1988,)**
- - nutné jsou jen triviální vlastnosti
- - netriviální vlastnosti jsou kontingentní (neesenciální) a empirické

- **Kripke, Saul (1971, 1972)**

- individua mají některé empirické vlastnosti nutně

- **Čmurej, Pavel (1998)**

- **čistě esenciální** : mají ve všech w a t stejnou extenzi

- **částečně esenciální** : extenze se v závislosti na w a t mění, ale vždy existuje neprázdná třída objektů která je podmnožinou každého možného rozsahu vlastnosti

- **neesenciální** : žádnému předmětu nepřísluší nevyhnutně

- a) **neempirické**: např. nevyhnutně prázdná vlastnost, či nevyhnutně nedefinovaná vlastnost

- b) **empirické**

- *empirické esenciální vlastnosti tvaru $\lambda w \lambda t \lambda x [[Pwt x] [Qwt x]]$, kde P, Q jsou neesenciální empirické vlastnosti, jsou nutné*

- **Kolář, Petr (1999, 1999a, 2003)**

- vlastnost "být předmětem, jehož všechny vlastnosti jsou triviální" (=nahost):

- a) je-li netriviální, pak nejsou žádná "nahá individua",

- b) je-li triviální, pak nemůže mít žádné netriviální (např. empirické) vlastnosti, což je kontraintuitivní

- pojem *nahosti** individua

- jen triviální vlastnosti má individuum nutně (důsledky chápání nahosti* jako triviální, či netriviální vlastnosti jsou neakceptovatelné)

- protipříklad: vlastnost jako "být stejně vysoký jako Mick Jagger" je *empirická a nutná*

- *nahé individuum* je individuový úřad, který má jedinečnou neprázdnou extenzi, která je stejná ve všech možných světech (což je triviální vlastnost)

- běžné individuum (jednotlivina) je extenzí nahého individua v jakémkoli možném světě a čase

WITTGENSTEIN

Lectures &
Conversations

on Aesthetics, Psychology
and Religious Belief

Edited by Cyril Barrett

Ludwig Wittgenstein

CULTURE
AND VALUE

Translated by Peter Winch

Ludwig Wittgenstein

Umění:

- Antiesencialismus
- Rodinná podobnost

Москва. Кремль. Общий вид

19054

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА

МОСКА КАЗЕДО

Sunday

My dear Gilbert!
 Tomorrow evening I shall leave Mosk
 (I am staying in the ~~Hotel~~ ^{Hotel} ~~Stroganov~~ ^{Stroganov}
 Hotel in Mosk) The day after tomorrow my boat
 sails from Leningrad. I can only hope
 that Neptune will have a heart when
 he sees me. My boat will be in London on Sunday
 and I shall go either west
 or east. I shall be ~~in London~~
 usually called "Hand"
 for me at my Palace
 Palace") I'm looking forward to seeing
 you old & bloody face again. Even in blood
 P.S. If the Emperor adds his name to the letter

